

PATRIMONI SURO // Pitu Basart > TEXT // Eloi Madrià > FOTOGRAFIA

La tria del suro i el rusquer

Els mesos de juliol i agost, tractors i camions carregats de pannes de suro circulen des de les Gavarres i Ardenya cap als camps dels propietaris, on se'n fa la primera tria i el rusquer.

Som a les suredes de can Cabarroques, un mas abandonat, enlairat al costat mateix de la carretera de la Bisbal a Cassà, entre Santa Àgata i el pla de Banyeres. Són les deu del matí d'un dimecres de mitjans d'agost. «El suro ahir ja no marxava gaire i avui també li costa un xic» diu en Josep Lloveras, el Xapo, un empresari forestal que avui compleix l'últim dia de la temporada de pela. La seva colla és formada per sis peladors catalans, dels quals avui només n'hi ha dos. En Camara, un africà de Mali d'ètnia bambara, fa de burro. Mentre els dos primers pelen, en Camara agafa les pannes que van llevant i les porta a carregador. A la sureda

n'hi ha diversos, de carregadors, pels quals, al final del dia, passa el vehicle –normalment un tractor– en què carregaran entre tots el suro pelat. Avui és un dia especial i a les onze la feina és acabada i el camió, carregat; així que fem camí cap a Cassà.

Quan som al pla de Matamala, trenquem a la dreta i agafem una pista que ens porta a cal Barraquer. Es tracta d'una masia gran, on viu el pare d'en Josep, en Tomàs; al costat de la casa, en Josep hi té el camp. «Abans, prop de la casa on es pelava, es triava el suro i es feia el rusquer; i es deixava allà fins que hi anava el taper», explica en Tomàs. Actualment, la inseguretat ha fet canviar els costums

i es tria i es fa el rusquer en el camp del propietari del suro. Poden ser els mateixos peladors els encarregats de fer aquestes feines. Si al matí pelen, a la tarda fan la tria i el rusquer. Avui, però, ho faran al matí, fins a les dues. En Josep ha bolcat el suro a terra, davant dels rusquers fets, i els dos peladors comencen a triar-lo. En Camara, mentrestant, va carregant el camió amb el rebuig de dies anteriors. Triar el suro vol dir classificar-lo d'acord amb les seves característiques i la seva qualitat. La tria es pot fer de diversa manera. Aquest any, en Josep fa dues classificacions: suro per a taps i pelagrí.

Un cop triat, els dos peladors co-

En Francesc acabant de lligar el rusquer.

mencen a fer rusquer: un, de pelagrí i l'altre, de suro. Les pannes de suro tenen la forma corba que els ha donat l'arbre; en algun cas fins i tot troben algun born. Els peladors han de col·locar cada panna de manera que quedi assegurada sobre les que té a sota. Quan veuen un tros de suro defectuós -corcat, rebaixinat, una culassa...- el trenquen de la panna i el lllencen a la pila del rebuig. Les pannes d'una filada sempre solen seguir el mateix sentit; però cada tres o quatre filades es fa la lligada, que consisteix, en aquest cas, a canviar el sentit de les pannes per tal que el rusquer quedi ben assentat.

Mentre un pelador és sobre el rusquer de suro, a una altura de més de dos metres, i va posant bé les pannes que en Josep remunta -les hi tira des de terra-, l'altre fa créixer el rusquer de pelagrí des de baix.

«En aquest país sempre hem posat les pannes de ventre a terra -diu en Josep-; en d'altres terres, fan mig rusquer de ventre enlaire i mig de ventre a terra perquè el comprador pugui veure sempre el ventre de les peces. Com més fi és el ventre d'una panna, com menys gra hi ha, més li agrada, al taper; però no t'ho diu mai». En Camara amb la forca i en Josep amb el tractor ja han arreplegat tots els trossos de rebuig i els han carregat al camió, que a la tarda anirà cap a la fàbrica d'aglomerat.

Són les dues i tot el suro és a lloc. Celebrem el final de la campanya amb una cervesa fresca que ens ofereix en Tomàs sota el porxo emparat de cal Barraquer. Les sis piles

→ La tria i el rusquer, en dotze idees

-**Camp.** Extensió de terreny relativament pla i net de vegetació, apte per apilar-hi el suro.

-**Carregador.** Lloc de la sureda on s'apilen les pannes acabades de pelar, accessible als vehicles que en fan el transport, generalment, fins al camp del propietari del suro. [NOTA: en una sureda que s'estigui pelant, hi ha diversos carregadors].

-**Culassa.** Part de la panna que, al suro, era vora terra.

-**Fer la lligada.** Col·locar les pannes d'una pila o de la càrrega d'un vehicle de tal manera que se n'asseguri l'estabilitat.

-**Fer rusquer.** Apilar les pannes de suro ja triat, normalment amb el ventre cap a terra, una damunt de l'altra, amb alguna lligada.

-**Pila.** Estiba de pannes de suro d'una mateixa classe, de forma quadrangular i de certa altura, preparada per tal que el comprador pugui comprovar-ne la qualitat i fer tractes amb el propietari. [NOTA. En una camp, hi pot haver rusquers de diversa classe, segons la tria que el propietari ha fet (vegeu **Tria**). Cada pila d'un rusquer és separada d'una altra per un passadís que permet el pas d'un vehicle].

-**Rebuig.** Trossos de suro que, pel fet que són corcats, rebaixinats, culasses o excessivament petits, no es poden aprofitar per fer taps i s'usen, generalment, per a la producció d'aglomerat de suro.

-**Remuntar.** Llançar les pannes de suro damunt de la pila per tal que qui és a dalt les col·loqui bé i la completi.

-**Rusquer⁽¹⁾.** Conjunt de piles de pannes de suro que hi ha en un camp, llevades durant una temporada. [NOTA. Antigament, un rusquer solia constar d'una sola pila, que podia arribar a tenir sis i set metres d'altura].

-**Rusquer⁽²⁾.** Pila

-**Rusca.** Panna

-**Tria.** Classificació del suro que es fa en el camp abans de fer rusquer, segons les característiques i la qualitat del suro. [NOTA. La tria pot classificar el suro en diverses classes: el **suro de qualitat**, apte per fabricar taps; el **suro prim bo**, adequat per fer *arandales*; el **suro clivellat** (*escrivellat*) **gruixut**, bo per a la producció de taps especials -de bóta, per exemple- o ormeigs de pesca; el **suro cremat de qualitat**, apreciat pels productors artesans del suro, com els que fan estores; el **rebuig**, que sol servir per fer aglomerat, i el **pelagrí**, que pot ser usat per artesans pessebristes o, si és ben pagat, per a la fabricació d'aglomerat de qualitat].

-dues de la temporada passada i quatre d'aquesta-, de lluny, fan respecte: cada pila fa una trentena metres de llargada per sis d'amplada i dos i mig d'altura. «Potser hi ha unes cent vint-

i-cinc tones de suro. Un suro que encara s'ha de vendre i que potser un dia servirà per tapar un xampany de sis mil pessetes l'ampolla», diu en Josep, i riu ☺.

Detall d'una galeria superficial de corc.